

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาการปฏิบัติและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามพ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.๒๕๓๕ ของร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยศึกษาในเส้นทางถนนแม่ริม - สะเมิง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษา เป็นร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มของร้านที่มีการจัดบริเวณเพื่อให้ลูกค้านั่งบริโภคทั้งหมด 73 ร้าน ตั้งแต่สามแยกแม่ริม - สะเมิง เริ่มต้นจากกิโลเมตรที่ 1 จนถึงกิโลเมตรที่ 19 โดยมีผู้ดำเนินการเป็นผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบบันทึกแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบบันทึก โดยสังเกตเนื้อหาที่ครอบคลุมประเด็นลักษณะสถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ได้แก่ ลักษณะความคงทนของร้าน ลักษณะบริเวณการจัดตั้งร้าน ลักษณะการจัดระบบปรับอากาศภายในร้าน ลักษณะการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มภายในร้าน ลักษณะการจัดเขตปลอดบุหรี่และเขตสูบบุหรี่อย่างถูกต้องตามมาตรฐานของ พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕ (ดังแสดงในภาคผนวกหน้า 100)

2. แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดำเนินการ ข้อมูลประเภทลูกค้าผู้มาใช้บริการ ข้อมูลระยะเวลาในการดำเนินการ ข้อมูลการถูกตรวจสอบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕

2.2 ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ของผู้ดำเนินการ

ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มี 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ การให้คะแนน ข้อความที่ถูกต้อง 1 คะแนน ผู้ที่ตอบไม่ถูก หรือตอบว่าไม่แน่ใจ ให้ 0 คะแนน คำถามที่ใช้มี 10 ข้อ ให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน ใช้การกระจายของคะแนนเพื่อนำมาปรับเป็นระดับความรู้โดยคิดจาก ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับ (วิราพร พงศ์อาจารย์, 2542) ได้แก่

คะแนนต่ำกว่า $\bar{x} - 1S.D.$ (น้อยกว่า 6 คะแนน) = ความรู้ต่ำ

คะแนนระหว่าง $\bar{x} - 1S.D.$ ถึง $\bar{x} + 1S.D.$ (6-8 คะแนน) = ความรู้ปานกลาง

คะแนนสูงกว่า $\bar{x} + 1S.D.$ (มากกว่า 8 คะแนน) = ความรู้ดี

2.3 ความรู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ของ ผู้ดำเนินการ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มี 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ การให้คะแนน ข้อความที่ถูกต้อง 1 คะแนน ผู้ที่ตอบไม่ถูก หรือตอบว่าไม่แน่ใจ ให้ 0 คะแนน คำถามที่ใช้มี 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน ใช้การกระจายของคะแนนเพื่อนำมาปรับเป็นระดับความรู้โดยคิดจาก ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับ (วิราพร พงศ์อาจารย์, 2542) ได้แก่

คะแนนต่ำกว่า $\bar{x} - 1S.D.$ (น้อยกว่า 4 คะแนน) = ความรู้ต่ำ

คะแนนระหว่าง $\bar{x} - 1S.D.$ ถึง $\bar{x} + 1S.D.$ (4-11 คะแนน) = ความรู้ปานกลาง

คะแนนสูงกว่า $\bar{x} + 1S.D.$ (มากกว่า 11 คะแนน) = ความรู้ดี

2.4 ความคิดเห็นต่อพ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ของ ผู้ดำเนินการวัดโดยกำหนดเป็น เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย มีข้อทดสอบจำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย ข้อความเชิงบวก 5 ข้อความและข้อความเชิงลบ 3 ข้อความ กำหนดการให้คะแนนมีดังนี้

ข้อความเชิงบวก ตอบเห็นด้วย ให้คะแนน 2 คะแนน ไม่เห็นด้วยให้ 1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ ตอบเห็นด้วย ให้คะแนน 1 คะแนน ไม่เห็นด้วยให้ 2 คะแนน

แบ่งระดับคะแนนความคิดเห็นโดยใช้พิสัยเป็นเกณฑ์ ได้เป็น 3 ระดับคือ

คะแนนมากกว่า 13 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนระหว่าง 13-11 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนน้อยกว่า 11 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย

3. แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด

ประเด็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ดำเนินการต่อการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ศึกษาทำการทดสอบแบบสอบถาม โดย

1. การหาความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านงานควบคุมการบริโภคยาสูบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านยาเสพติดโดยเฉพาะปัญหาบุหรี่ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายยาสูบ 1 ท่าน หลังจากนั้นจึงนำเครื่องมือที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยการนำไปทดลองใช้กับผู้ดำเนินการสถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากร โดยผู้ศึกษาเลือกทดลองใช้เครื่องมือในพื้นที่อำเภอสันกำแพง เส้นทาง ถนน สันกำแพง-บ่อสร้าง จำนวน 20 ราย และหาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เรื่องพิษภัยบุหรี่และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เรื่อง พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕ = 0.75 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความคิดเห็นต่อ พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ = 0.76

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้มีการขออนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อนทำการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ผู้ดำเนินการรับทราบ มีการขอความร่วมมือในการเข้าร่วมศึกษาด้วยความสมัครใจและสามารถถอนตัวออกจากการศึกษาโดยไม่มีผลกระทบใดๆ ด้านข้อมูลส่วนบุคคลจากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามจากผู้ดำเนินการจะไม่มีการระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลรวมถึงข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบบันทึกการสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปยังร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ขอความร่วมมือต่อผู้ดำเนินการร้านจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่มที่เป็นประชากรในการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาและแจ้งสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธที่จะเข้าร่วมในการศึกษา มีการขออนุญาตบันทึกภาพลักษณะการจัดเขตปลอดบุหรี่และเขตสูบบุหรี่โดยการถาม แจ้งให้ทราบว่าข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ และนำมาใช้เฉพาะการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น
3. ทำการแจกแบบสอบถาม ในช่วงเวลาที่ผู้ดำเนินการตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาทำการสังเกตร้าน การจัดเขตปลอดบุหรี่และเขตสูบบุหรี่รวมถึงประเด็นอื่นๆ ตามแบบบันทึกการสังเกต และบันทึกภาพลักษณะการจัดเขตปลอดบุหรี่และเขตสูบบุหรี่ในกรณีที่คุณดำเนินการอนุญาต หลังจากผู้ดำเนินการทำแบบสอบถามเสร็จจึงทำการสัมภาษณ์ในประเด็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมดประมาณ 30 นาทีต่อร้าน หลังจากนั้นทำการรับแบบสอบถามกลับ
4. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล
5. นำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) มีขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของประชากรที่ศึกษาใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลด้านการปฏิบัติตามพ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕ วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละและการทดสอบความสัมพันธ์โดยสถิติ chi-square